

Štátny archív v Nitre

Výročná správa | 2021

ÚVOD

Štátny archív v Nitre je zariadením sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Má 2 oddelenia (oddelenie služieb verejnosti a oddelenie na spracúvanie archívnych dokumentov) a 5 pracovísk (Nitra, Komárno, Levice, Nové Zámky a Topoľčany). Do jeho teritoriálnej pôsobnosti patrí Nitriansky kraj (okresy Nitra, Zlaté Moravce, Nové Zámky, Levice, Topoľčany) a čiastočne Trenčiansky kraj (Partizánske, Bánovce nad Bebravou). Výročná správa Štátneho archívu v Nitre za rok 2021 podáva prehľad a informácie o jeho činnosti a najdôležitejších dosiahnutých výsledkoch. Správa sa sústreďuje na okruhy hodnotenia činnosti ako sú personálny stav a odborné činnosti pracovníkov archívu, evidencia archívneho dedičstva SR, predarchívna starostlivosť, spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov, prístup k archívnym dokumentom, príručná odborná knižnica, výskumná, publikačná a kultúrno-osvetová činnosť a organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca.

PÔSOBNOSŤ	8415 KM² (STAV SO ŠAĽOU DO 31.12.2021)	6343 KM² (STAV OD 1.1.2021 BEZ ARCHÍVU ŠAĽA)
KRAJE	NITRIANSKY (NR, ZM, NZ, KN, TO) TRNAVSKÝ (GA, DS, SA) TRENČIANSKY (PE, BN)	NITRIANSKY (NR, ZM, NZ, KN, TO) TRENČIANSKY (PE, BN)
AD	35,523 (2020) + 0,007 35,53 (2019) + 0,48 35,05 KM (2018) +0,38 34,67 KM (2017) +0,41 34,26 KM (2016)	30,27 KM (29,6 KM)
ARCHÍVNE SÚBORY	6469 (2020) 6305 (2019)	5461
ODDELENIA	2	2
PRACOVISKÁ	6	5
OBJEKTY	17	15
ZAMEST.	49 (43 ŠS + 6 VS)	40 (35 ŠS + 5 VS)

PERSONÁLNY STAV

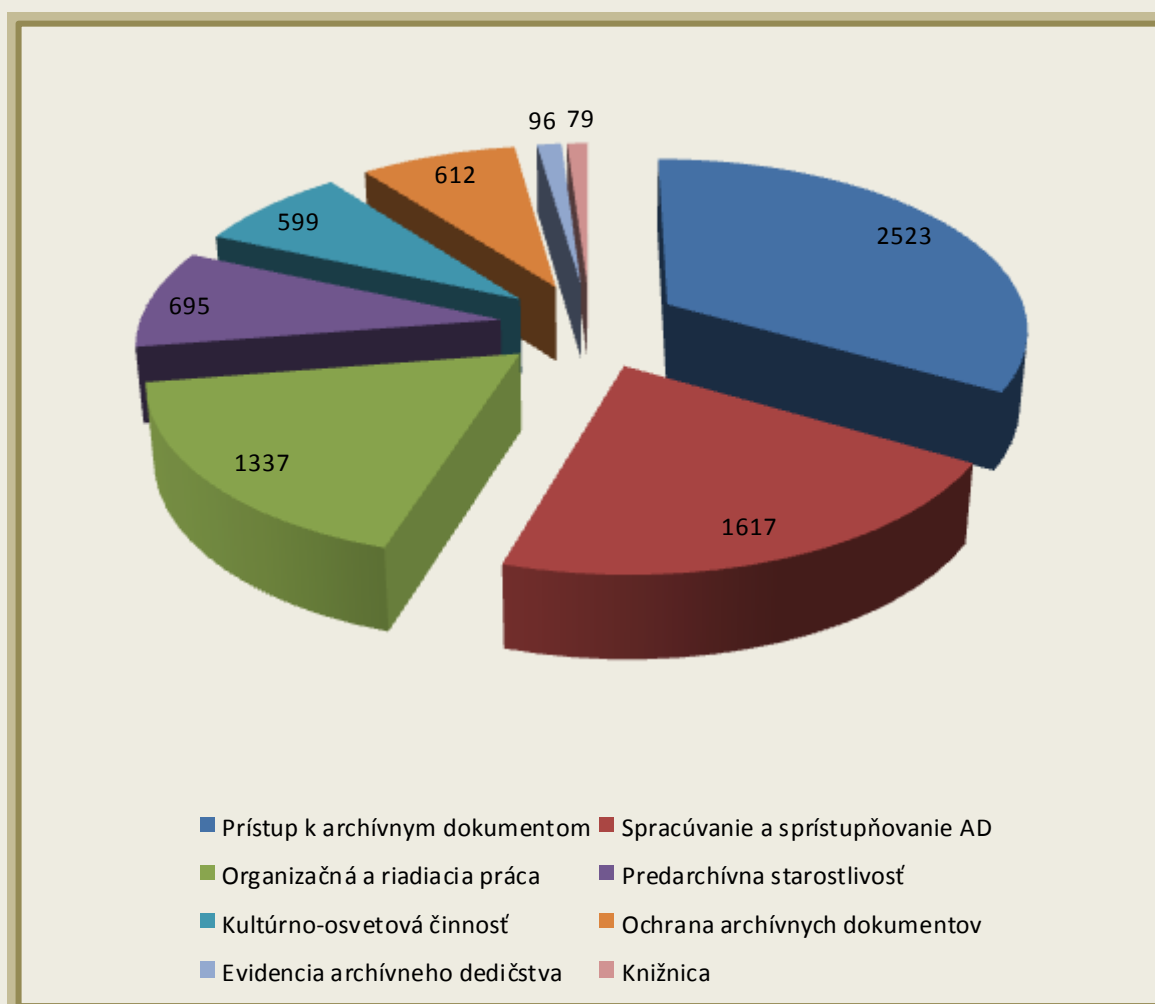
Od 1. 1. 2021 novelou zákona č. 395/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov došlo k organizačnej zmene Štátneho archívu v Nitre a odčleneniu Archívu Šaľa, ktorý sa stal pracoviskom Štátneho archívu v Trnave (ako Archív Galanta so sídlom v Šali). Uvedená zmena má vplyv na celkové štatistické vykazovanie Štátneho archívu v Nitre a úpravu jeho súhrnných štatistických ukazovateľov za príslušný rok.

K 31. decembru 2021 disponoval (po uvedenej organizačnej zmene) Štátny archív v Nitre už len 40 systematizovanými miestami. Z celkového počtu je 34 v štátnej a 6 vo verejnej službe. Z toho 25 zamestnancov má vysokoškolské (z toho 13 archívne, vrátane archívnych kurzov) a 15 stredoškolské a nižšie vzdelanie (z nich má 6 zamestnancov absolvovaný archívny kurz).

Počas roka došlo k niekoľkým personálnym zmenám v dôsledku čerpania materskej dovolenky (Archív Komárno, Archív Nitra – miesto opätovne obsadené k 6. 11. 2021) a k dvom významným personálnym zmenám aj na pozíciách vedúcich zamestnancov (k 31. 5. 2021 odchody vedúcej oddelenia služieb verejnosti Mgr. Terézii Féderovej a k 31. 12. 2021 vedúcej Archívu Nové Zámky PhDr. Evy Gábrišovej) na základe zákona o štátnej službe, a to dovŕšením 65. roku života. Tieto miesta boli obsadené na základe vonkajšieho a vnútorného výberových konaní.

Aj rok 2021 bol pre dôsledky epidémie Covid-19 osobitý pre fungovanie štátneho archívu, pandémie našťastie výrazne neovplyvnila chod fungovania archívu. Oproti roku 2020 nedošlo našťastie k výrazným výpadkom zamestnancov zo zdravotných dôvodov, takmer sa neuplatňovala ani práca z domu.

Činnosť archívu aj po celý rok 2021 ovplyvňovali epidemiologické opatrenia prijaté v súvislosti s ochorením Covid-19. Tieto opatrenia v rôznom rozsahu (obmedzenie počtu bádateľov z priestorových dôvodov bádateľní, obmedzenie kontaktov so stránkami a kontrolovanými subjektmi, zákaz zhromažďovania a i.) ovplyvnili v rôznych formách a nerovnomerne jednotlivé odborné činnosti (pozastavenie kontrolnej činnosti, obmedzenie verejných podujatí a konferencií v rámci propagačnej činnosti archívu, obmedzenie exkurzií, bádateľských návštev pre zatvorenie bádateľní). Najmä fungovanie bádateľní archívov bolo prevažne v dôsledku epidémie Covid-19 čiastočne obmedzené pre verejnosť (2 ľudia na miestnosť), opätovne sa zaznamenal tlak vo forme zvýšeného nárastu správnej agendy žiadosti v písomnej alebo elektronickej podobe.

Rozpis pracovných činností na plnenie úloh vo vykazovanom roku 2021 (v dňoch)

Nadálej platí, že personálne obsadenie štátneho archívu, najmä vzhľadom k rozsahu správnej agendy a množstva archívnych dokumentov pripadajúcich na počet odborných pracovníkov, je dlhodobo poddimenzované, keďže štátny archív patrí medzi najzaťaženejšie na Slovensku (v objeme spravovaných archívnych dokumentov aj v rozsahu správnej agendy).

Toto personálne poddimenzovanie je citeľné na každom jeho pracovisku vzhľadom na skladbu a rozsah archívnych fondov, neustály rast a komplikovanosť správnej agendy, rast úloh v oblasti ekonomického riadenia, zabezpečovania rezortných úloh a aj rozptýlenosť úložných (skladových) priestorov (najhoršia situácia s úložným priestorom je v Archíve Komárne a personálne v Archíve Nové Zámky, kde sú len 4 zamestnanci na teritoriálne rozsiahly okres s veľkou správnu agendou). Avizované prepúšťanie, ktoré sa našťastie v roku 2021 nerealizovalo v štátnych archívoch, by znamenalo významné obmedzenie už aj tak nepriaznivého personálneho stavu archívu a výrazne by zasiahlo do kvality poskytovaných služieb pre verejnosť.

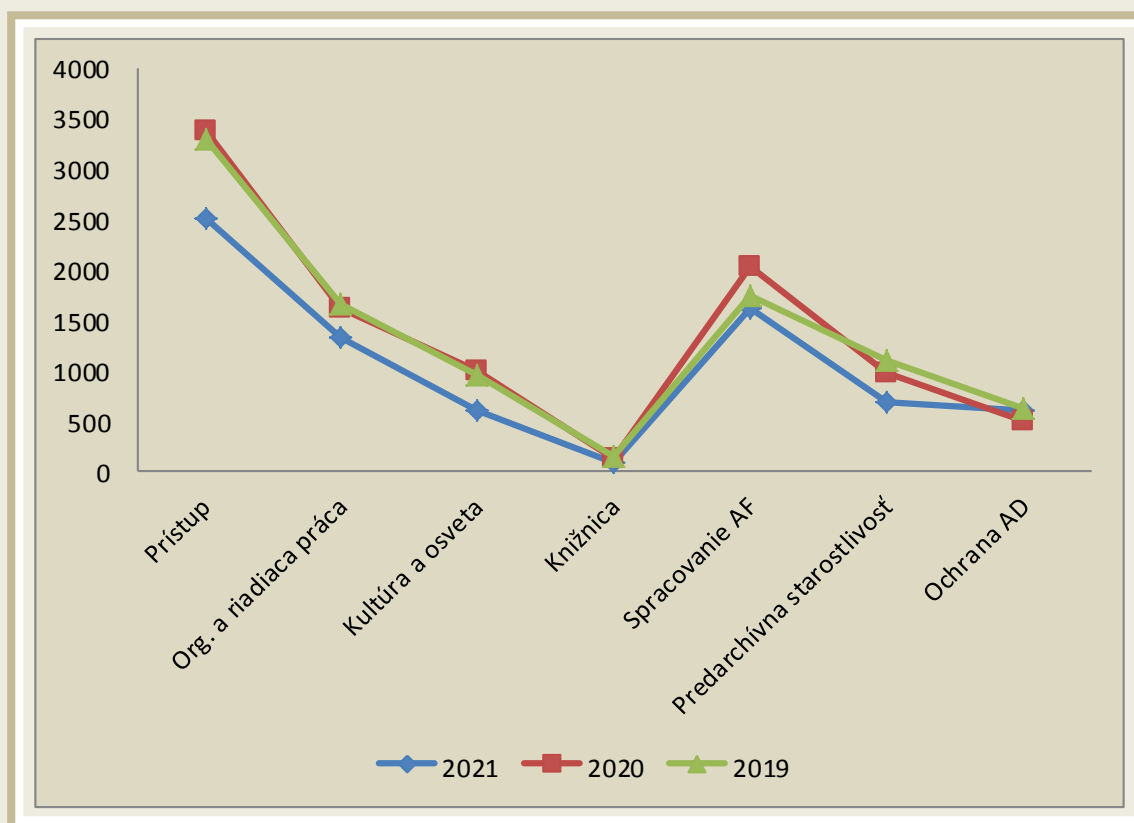
V roku 2021 odpracovali zamestnanci archívu 7 564 pracovných dní (predtým 10 259 hodín spolu so Šaľou). Opäť aj tento rok sa štandardne najväčší počet dní vyčerpal na zabezpečenie prístupu k archívnym dokumentom (správna agenda), a to 2523 dní, keďže aj napriek zatvoreniu bádateľní počet žiadostí a ich príjem bol zväčša kontinuálny. Najviac dní sa odpracovalo ďalej v týchto odborných činnostiach: spracúvanie a sprístupňovanie dokumentov (1617 dní), organizačno-riadiaca práca (1337 dní), predarchívna starostlivosť (695 dní), ochrana (612 dní) a kultúrno-osvetová činnosť (599 dní). Najmenej v oblastiach ako evidencia (96 dní), knižnica (79 dní) a filmotéka (0 dní), ktorá nie je dlhodobo vo funkčnom stave.

Miništatistika roku 2021:

Činnosť, ukazovateľ	2021	2020 (s pracoviskom Šaľa)	2019 (s pracoviskom Šaľa)
štátny odborný dozor (počet kontrol)	35 (48)	25 (60)	71 (70)
predložené reg. poriadky a plány	57	117	622
návrhy na vyradenie	450	644	636
prírastky k AD (bm)	242,3	175,3	369
spracovanie AD (u+i) (bm)	476	301	644
žiadosti o správnu informáciu/ vydané výpisy.../rešerše	3784/6036/117	4416/88	4498/150

počet bádateľov	364	583	942
bádateľské návštevy	897	1101	1851

Porovnanie rokov 2021, 2020 a 2019 v jednotlivých oblastiach pracovných činností:

PREDARCHÍVNA STAROSTLIVOSŤ

Na túto oblasť sa vyčerpalo 695 pracovných dní. Vo všeobecnosti opatrenia obmedzili vykonávanie štátneho odborného dozoru, čo sa premietlo do zníženého počtu kontrol a tiež preberanie archívnych dokumentov o pôvodcov. Okrem vykonávania vyradovania záznamov a štandardnej kontrolnej činnosti sa riešila naďalej aj obligátna aktualizácia údajov a doplnenie databáz v IS EA.

Štátny archív eviduje po odčlenení sa Archívu Šafa celkovo 1678 pôvodcov registratúr (predtým 2312). Ich počet je už stabilizovaný v dôsledku vyradenia pôvodcov III. kategórie. Do pôvodcov I. kategórie z toho patria dve tretiny z nich.

Aj napriek opatreniam vyradovacie konanie prebiehalo štandardne. Počet predložených návrhov bol 450, z toho 388 bolo schválených. Vyradovacie konanie prebieha už výlučne elektronicky. Citeľný pokles opäť vidieť najmä v poklese predložených registratúrnych poriadkov a plánov (57), z nich bolo schválených 42.

Zamestnanci Štátneho archívu v Nitre vykonali na základe § 28 zákona č. 395/2012 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s plánom kontrolnej činnosti archívu na rok 2021 spolu 35 kontrol (z plánovaného množstva 48 kontrol správy registratúry), čo je lepší stav ako v pandemickom roku 2020. 13 komplexných kontrol nebolo vykonaných, a to z dôvodu dočasného zákazu vykonávania kontrol kvôli epidémii Covid-19 a prijatým bezpečnostným opatreniam na oboch stranách (archívu aj kontrolovaných subjektov), niektoré kontroly neboli vykonané tiež z dôvodu práce-neschopnosti správkyň a správcov registratúr, z dôvodu personálnych a organizačných zmien v organizácii atď. Kontroly boli v roku 2021 vykonané najmä na obecných a mestských úradoch, v materských, základných a stredných školách, na univerzite, na centre sociálnych služieb, na poľnohospodárskych družstvách i v sociálnom zariadení pre deti a rodiny.

Komplexné kontroly aj v roku 2021 odhalili viaceré nedostatky v správe registratúry kontrolovaných subjektov, na druhej strane výkon štátneho odborného dozoru prispel opäť k zlepšeniu úrovne správy registratúry u viacerých pôvodcov.

EVIDENCIA ARCHÍVNEHO DEDIČTVA

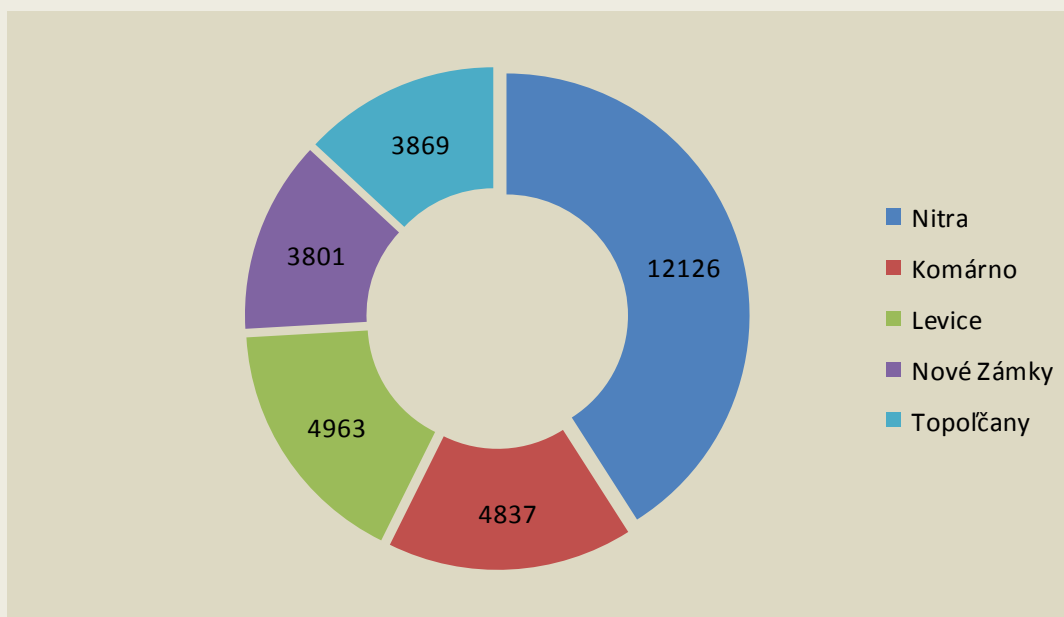
Na evidenciu archívneho dedičstva sa v rámci odborných archívnych činností vyčerpalo v roku 2021 96 dní, čo je porovnateľný stav ako v roku 2020. Pracovný čas v tejto oblasti sa vypíňal opätovne na dopĺňanie údajov evidenčných listov archívnych súborov v aplikáciách Afondy a ich postupnej revízií, resp. aktualizácii údajov so skutočným stavom. Obmedzenie funkcionality evidovania v IS Elektronický archív, ktoré nastalo v roku 2018 a pretrváva naďalej aj v roku 2021, komplikuje praktické vykonávanie niektorých evidenčných úkonov.

K 31. decembru 2021 štátny archív spravoval (po odčlenení Šale) spolu 5461 archívnych fondov a zbierok (predtým 6469) s rozsahom 30 265,5 bm (predtým 36 906,02 bm) archívnych dokumentov. Z toho má vo vlastnej správe 5433 archívnych súborov v celkovom objeme 29 596 bm.

Počet spravovaných archívnych fondov na základe depozitnej zmluvy zostal v roku 2021 takmer nezmenený (28 archívnych fondov v objeme 205 bm). Archív tiež spravuje 7 archívnych fondov dočasne uložených u pôvodcov, ktorí nezriadili archív v rozsahu 599 bm.

Na základe preberacieho konania prevzal archív v roku 2021 176 prírastkov archívnych dokumentov v objeme 242 bm (ide o tretinu viac ako v roku 2020). Prírastky od pôvodcov boli menšieho charakteru, v rozsahu zväčša od 0,1 do 3 bm a prebraté zvyčajne na základe vyradovacieho konania. Tvorili ich aj v tomto roku najmä archívne dokumenty orgánov štátnej správy a samosprávy, školstva a justície. V roku 2021 najväčší objem prebratých písomností predstavovali fondy Štátne notárstvo Komárno 1945 – 1970 (35,4 bm), Mesto Topoľčany 1991 – 2017 (14,04 bm), Obvodný úrad životného prostredia Nové Zámky 2004 – 2010 (12,25 bm), Úrad nitrianskeho samosprávneho kraja v Nitre 2005 – 2014 (11,88 bm) a Štátne notárstvo v Hurbanove 1945 – 1960 (10, 94 bm). Darom získal archív osobný fond M. R. Zemeneho 1960 – 2003 (6 bm), bývalého riaditeľa Štátneho archívu v Nitre. Na základe akvizície (odkúpením) sa podarilo získať erbovú listinu rodu Fittos z 1. 2. 1694.

Úbytky archívnych dokumentov v roku 2021 v celkovom rozsahu 45,8 bm boli spôsobené vnútorným vyradovaním (najmä pri spracovávaní fondov mestských a okresných národných výborov).

Rozloženie archívnych dokumentov podľa pracovísk (v bežných metroch)

OCHRANA ARCHÍVNYCH DOKUMENTOV

Na ochranu archívnych dokumentov bolo čerpaných v roku 2021 spolu 612 dní, čo je takmer rovnaký stav ako v roku 2020. Časť prác sa vyčerpala s prácami súvisiacimi s dislokáciou archívnych dokumentov zo zaniknutej pobočky v Horných Krškanoch do Archívu v Nitre (zostalo presťahovať už iba 0,7 km z pôvodných 4 km). Tiež v Archíve Nitra došlo k sceleniu zbierok do jedného úložného skladu v rozsahu 120 bm a k ukončeniu usporiadania a revízie rozsiahleho archívneho fondu Nitrianska župa I. (roky 1860 - 1922), ktorá je súčasťou dlhodobej práce s cieľom optimalizovať uloženie archívnych dokumentov v Archíve Nitra a eliminovať nepriaznivý stav spôsobený dlhým provizóriom existencie štátneho archívu v rokoch 1970 až 1997.

V roku 2021 bola v Archíve Nitra ukončená práca na nových (zdieľaných) lokačných zoznamoch. Naďalej sa tiež v Archíve Nitra pokračovalo v preškatuľovaní, uložení a fyzickej revízii fondového oddelenia Komárňanská župa I. Kongregačné písomnosti z rokov 1669 – 1800, ktoré boli uložené v nevyhovujúcich a rozmerovo nevhodných poškodených škatuliach a čiastočne, v menšej miere, aj na iných archívnych súboroch.

V Archíve Levice sa v roku 2021 pokračovalo s revíziou a sceľovaním prírastkov archívnych fondov obecných úradov. V júni, septembri a októbri sa v Archíve Levice sa vo väčšom rozsahu vykonávali ďalšie manipulačné práce, presuny archívnych fondov z Vojenskej č. 1 na Družstevnícku č. 5 v Leviciach, spolu 20 archívnych fondov v rozsahu 120 bm. Sceľovali sa fondy obecných úradov a presunuli sa spracované fondy.

V roku 2021 sa pokračovalo v systematickej digitalizácii. Vyhotovilo sa celkovo 4426 záberov, čo je viac ako v roku 2020 (3153). Zdigitalizovaná bola najmä časť archívnych pomôcok (inventárov), historických pomôcok (elenchov) z fondov Tekovská župa I. a Komárňanská župa, ktoré budú sprístupnené (off-line) v bádateľni Archívu Nitra a časom aj na ostatných pracoviskách archívu.

Do aplikácie Evidencia pečatí a pečatidiel sa podarilo zaevidovať 236 sfragistických jednotiek, čo je výrazný nárast oproti roku 2020 (98).

V roku 2021 sa podarilo zabezpečiť aj reštaurovanie 2 archívnych dokumentov v Slovenskom národnom archíve v Bratislave (Mestská kniha Nitry z rokov 1739 – 1742 a Súdna zápisnica mesta Nitra z rokov 1691 – 1693).

V roku 2021 sa pokračovalo v Archíve Nitra aj na príprave metadát k digitalizátom cirkevných matrik. Ich sprístupnením sa plánuje v bádateľni štátneho archívu v priebehu roka 2022.

V rámci ochrany archívnych dokumentov sa tiež štandardne zabezpečovalo sledovanie fyzikálnych činiteľov v archívnych depotoch (teplota, vlhkosť, prašnosť, svetelnosť).

V oblasti správy a údržby budov je najväčším problémom kapacitná nedostatočnosť sídelných objektov archívov, čím hrozí, že archívy nebudú mať môcť kam preberať archívne dokumenty (tento stav nastáva – resp. prakticky už nastal – v Archívoch Komárno, Nové Zámky, Topoľčany). Každé pracovisko musí mať z uvedeného dôvodu aj externý(é) depot(y), keďže v sídle nemá dostatočnú kapacitu voľnej úložnej plochy. Tieto depoty sú však provizórne, v zlom technickom stave a nespĺňajú kritériá pre ich adekvátnu ochranu (Komárno, Levice, Nové Zámky). Najhoršia situácia je v Komárne, kde má archív dokumenty uložené až v 8 objektoch a v Nových Zámkach, kde nemajú prakticky žiadnu voľnú kapacitu. Situácia s rozložením objektov je najhoršia v Komárne. V závere roka 2020 sa uvoľnili priestory pre Archív Komárno na Námestí G. Klapku, v objekte sa podarilo rekonštruovať rozvody kúrenia, vody a elektriny a môže slúžiť pre ďalšie preberanie. V budove archívu na Vojenskej č. 1 v Leviciach pretrvávajú problémy s plesňami, s opadávaním omietky a s nadmernou vlhkosťou v suteréne. Situácia sa dá riešiť iba investičnou výstavbou – dostavbou depotov v jednotlivých archívoch (Komárno – nedokončená naplánovaná dostavba, Nové Zámky, Levice, Topoľčany).

Na ochranu archívnych dokumentov a pracovníkov archívu a bádateľov, zriaďovateľ (MV SR) zabezpečil germicídne žiariče. Germicídny žiarič PROLUX G M30WA sú umiestnené v bádateľni archívov, kde sa aktívne používa a žiarič PROLUXG 55V/SP je určený do depotov, jeho prevádzka je bez prítomnosti ľudí.

Ani rok 2021 sa nevyhol havarijným situáciám na objektoch. Došlo k zatečeniu strechy v Archíve Topoľčany, našťastie bez následkov na archívne dokumenty, tento stav sa podarilo vyriešiť čiastkovou opravou strechy. Došlo tiež k výmene 6 dažďových zvodov v Archíve Nitra, k výmene 6 okien a mreží a k inštalácii nového plynového kotla v Archíve Topoľčany, k výmene vchodových dverí a čiastočne nábytku v Archíve Nové Zámky, k inštalácii klimati-začnej jednotky do Archívu Levice.

Pre nedostatok finančných prostriedkov sa opäť nepodarilo realizovať zabezpečenie posuvných regálov pre 2 depoty v Ivanke pri Nitre, ktoré sú od roku 2003 (!), aj napriek niekoľkonásobným žiadostiam, nezaregálované.

Naďalej platí, že nevhodnosť a roztrieštenosť uloženia archívnych fondov vo viacerých pracoviskách (najmä Komárno, Levice) má negatívny vplyv na niektoré pracovné činnosti a znamená zvýšené pracovné zaťaženie jednotlivých zamestnancov na pracoviskách (strata času pri presune pracovníkov, správna a bádateľská agenda, spracovávanie a evidencia, technická správa budov, hospodárska agenda). Z hľadiska roztrieštenosti umiestnenia depotov (osobitne v Komárne) je časovo náročnejšia a zaťažujúca aj hospodárska agenda a inventarizácia majetku ako aj technická správa budov, ktorá zahŕňa pravidelné kontroly jednotlivých objektov, kontroly kotolní, rôzne revízie, údržbu, opravy atď.

Viacere investičné akcie v objektoch Štátneho archívu v Nitre boli zahrnuté do Národnej koncepcie rozvoja štátnych archívov.

Ani v roku 2021 nebola vyriešená otázka náhrady za služobnú pohotovosť mimo

FILMOTÉKA

V roku 2021 sa na túto oblasť vyčerpalo 0 dní. Mikrofilmovanie je naďalej nefunkčné pre nefunkčnosť mikrofilmovacej techniky. Budúcnosť mikrofilmovania je však už otázna pre technologickú zastaranosť a zrejme už nebude obnovená, resp. sa nahrádza modernejšou digitálnou technológiou.

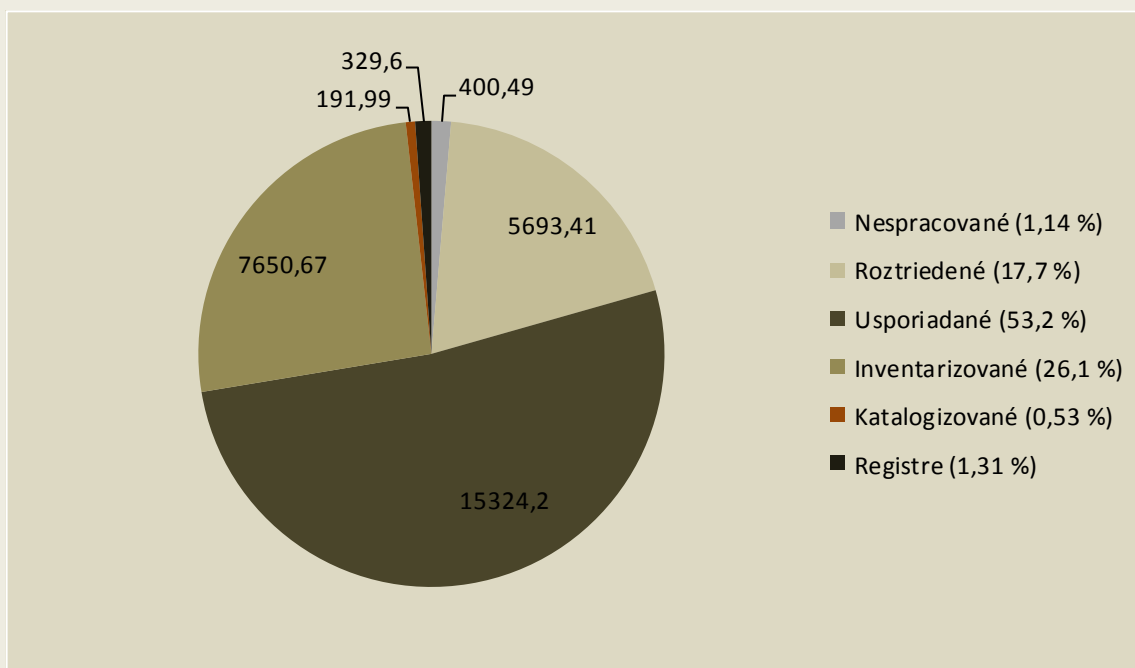
SPRACOVANIE A SPRÍSTUPŇOVANIE ARCHÍVNYCH DOKUMENTOV

V tejto odbornej činnosti sa v roku 2021 vyčerpalo 1617 dní, čo je porovnateľný stav oproti predošlým rokom. Spracovávali sa ďalej prioritné archívne fondy (župná súdna stolica 1862 – 1871, krajský národný výbor – odbor školstva, okresné národné výbory, obvodné notárske úrady, fondy magistrátov, okresných, mestských a miestnych národných výborov, fondy školskej správy, Komárňanská župa I. (podžupan – pasová agenda), Nitrianska župa I. (divadelný výbor), Tekovsko-hontianska župa (podžupan), obvodný úrad životného prostredia, fond advokátskej kancelárie, rodové archívy Ambrózy z Mlynian, Ňakaš z Nitry a Mariáši z Dolného Ohaja. Pokračovalo sa tiež v rozsiahlej inventarizácii zbierky cirkevných matrík a zbierky máp a plánov v Archíve Nitra atď.). K archívnym súborom sa vyhotovilo niekoľko nových archívnych pomôcok.

V roku 2021 bolo zabezpečených aj 24 opisov archívnych súborov podľa normy ISAD(G).

Celkovo sa v priebehu roka 2021 rozriedilo 61,46 bm, usporiadalo 351,68 bm, inventarizovalo 61,52 bm a katalogizovalo 1,5 bm archívnych dokumentov (spolu 476,16 bm). Dominantnú úlohu zohrávali v roku 2021 usporadúvacie práce, čo súvisí aj s finalizáciou usporiadania a revízie rozsiahleho fondu Nitrianska župa I. 1464 – 1922 v Archíve Nitra.

K 31. 12. 2021 štátny archív (po odčlenení Archívu Šaľa) uschovával 29 596 bm archívnych dokumentov. Z toho je 400,49 nespracovaných (1,13 %), 5693,41 bm roztriedených (17,94 %), 15 324,2 bm usporiadaných (53,44 %) a 7650,67 bm inventarizovaných (26,70 %) a 191,99 katalogizovaných (0,78 bm). Tento podiel spracovanosti jeho archívnych súborov zostáva približne rovnaký ako v predošlom roku. Celkovo má však v správe 30 265,5 bm archívnych dokumentov (depozity, v správe u pôvodcov atď.).

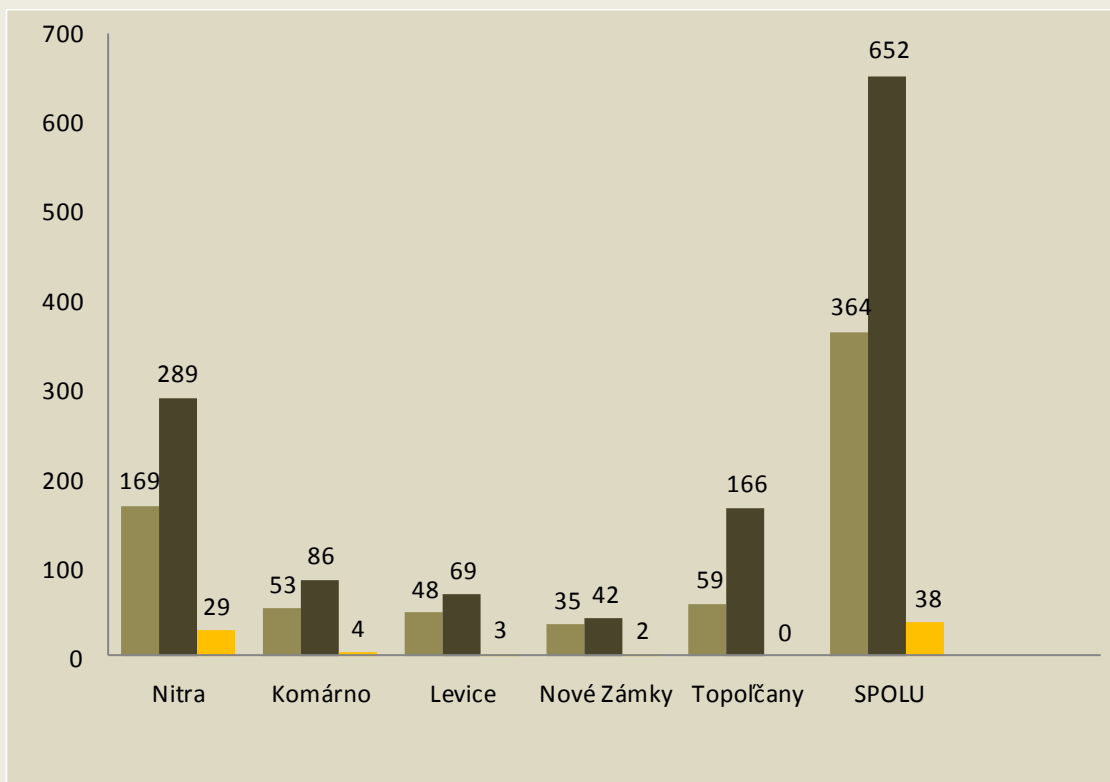

Stav spracovania archívnych dokumentov v Štátnom archíve v Nitre k 31. 12. 2021 (v bm)

PRÍSTUP K ARCHÍVNÝM DOKUMENTOM

Nadalej ide dlhodobo o najdominantnejší úsek odbornej činnosti archívu. Vyčerpalo sa naň v roku 2021 suverénne najviac dní (2523). Aj tento rok potvrdil, že Štátny archív v Nitre patrí v správnej agende na úseku archívov a registratúr medzi najvyťaženejšie na Slovensku. Spôsobuje to vysoký počet bádateľských návštev a veľký počet žiadostí v správnej agende. V dôsledku obmedzení kvôli epidémii Covid-19 a z toho plynúcim dôsledkom (od apríla obmedzenie počtu bádateľov atď.) došlo opäť v roku 2021 prirodzene k poklesu počtu bádateľských návštev na 897, z toho 38 zahraniční, čo je takmer 40 %-tný pokles oproti stavu pred pandémiou. Počet bádateľov poklesol na 364 (942 v roku 2019 a 583 v roku 2020), čo bolo dôsledkom obmedzenia počtu bádateľov na priestor bádateľne kvôli protiepidemiologickým opatreniam (1 bádateľ na 15 m² bádateľne).

Bádateľsky najvyťaženejším je naďalej Archív Nitra, kde sa uskutočnila vyše polovica bádateľských návštev (534 návštev) a navštívilo ho najviac bádateľov (169). Z pracovísk je najvyťaženejší Archív Topoľčany (166 návštev a 59 bádateľov), nasledujú Archív Komárno (86 návštev a 53 bádateľov), Archív Levice (69 návštev a 48 bádateľov) a Nové Zámky (42 návštev a 35 bádateľov). Pandémia opäť znížila štandardný počet bádateľov v jednotlivých archívoch. V záujme o študované témy nenastal výraznejší posun oproti predošlým rokom. Stereotypne dominujú regionálne dejiny (obecné monografie), genealógia, dejiny školstva a hospodárstva. V správnej agende sa žiadosti dotýkali majetkovo-právnej agendy, školskej a sociálnej (zápočty rokov, kópie maturitných vysvedčení a pod.), stavebnej (stavebné a kolaudačné rozhodnutia) a matričnej agendy (výpisy matriky, podklady pre rodné listy atď.).

Počet bádateľov a bádateľských návštev (z toho zahraničných) v roku 2021

Stránky pri kontakte s archívom uprednostňovali elektronické podania (formou e-mailu, elektronickej schránky MV SR), príp. listové podania. Pomer podaní je na polovicu vyrovnaný. Pracovníci archívu s orgánmi verejnej moci komunikovali elektronickou formou, vybavené podania sa odosielať prevažne formou Centrálného úradného doručovania.

V roku 2021 archív vybavil 3784 žiadostí a 117 rešerší. Pandémia nemala vplyv na kvantitu správnej agendy, práve naopak, v dôsledku obmedzení sa občania viac spoliehali na vybavovanie formou písomnej alebo elektronickej žiadosti, takže počet žiadostí sa relatívne v pandemickej dobe zvýšil. Archív vydal celkovo 6036 výpisov, odpisov, potvrdení a kópií, čo dokladá, že počet žiadostí narastá. Na správnych poplatkoch sa vybralo 10 679 (v roku 2020 so Šaľou 11 749 EUR), z toho za poplatky vybrané za služby archívu (kopírovanie a skenovanie dokumentov, fotenie atď.) sú 3001 EUR. Pandémia teda zásadnejšie neovplyvnila výber správnych poplatkov a poplatkov za služby archívu. Správne poplatky sú evidované elektronicke v module správnych poplatkov (e-kolok).

PRÍRUČNÁ ODBORNÁ ARCHÍVNA KNIŽNICA

Na úseku príručnej knižnice sa vyčerpalo spolu 79 dní, čo je približne rovnako ako v predošlom roku. Archív eviduje k 31. decembru 2021 spolu 45 689 titulov publikácií (z toho je v aplikácii Knižnica evidovaných 28 160 zväzkov).

Najviac času sa v oblasti knižnice vyčerpalo v Archíve Nitra, kde sa pokračovalo v triedení duplikátov, ktoré zostali neroztriedené z rokov 1970 – 1997, keď sídlil archív v provizóriu. Táto činnosť sa v roku 2021 definitívne ukončila. Vytriedené exempláre boli

zaradené do zbierky novín a časopisov a knižnice. Uvedenými prácami sa vyradilo veľké množstvo duplikátov novín, časopisov a kníh (najmä zbierok zákonov atď.), ktorých časť bude ponúknutá iným archívom a odborným knižniciam (krajským, okresným atď.).

VÝSKUMNÁ, PUBLIKAČNÁ A KULTÚRNO-OSVETOVÁ ČINNOSŤ

V roku 2021 sa na tento druh činnosti vyčerpalo 994 dní, čo je podobný stav ako v predošlom roku. Epidémia Covidu-19 zasiahla do tejto oblasti odbornej činnosti, pretože zákaz hromadných v časti roka zrušil možnosť vykonať archívmi niektoré naplánované odborné podujatia (konferencie, exkurzie, semináre, dni otvorených dverí a pod.).

Z rezortných úloh sa archív aktívne podieľal na najdôležitejšie rezortnej úlohe archívnictva, príprave celoslovenskej výstavy *Židovský kódex – temný príbeh histórie* (august 2021 Bratislava), do ktorej poskytol archívne dokumenty (najmä z Archívov Nitra, Levice, Topoľčany), ale sa aj aktívne zúčastnil členstvom v pracovnej skupine (M. Belej). Z rezortných úloh mal aktívne zastúpenie aj v pracovnej skupine pre pripravovanú výstavu *Štátne symboly* (P. Keresteš), Vedeckej archívnej rade (P. Keresteš), Archívnom terminologickom slovníku (P. Keresteš) a v redakčnej rade časopisu *Slovenská archivistika* (M. Belej). Z rezortných úloh sa v roku 2021 výraznejšie rozbehla aj práca s aplikáciou EPAP, kde zamestnanci archívu vložili 236 evidenčných záznamov, čo je 2,5 násobok oproti roku 2020.

Z naplánovaných odborných konferencií sa podarilo uskutočniť (pri rešpektovaní protiepidemiologických opatrení) v spolupráci s Mestom Nitra odborný seminár *Pohľady do dejín divadiel v Nitre a jej okolí* (2. júla 2021, Nitrianska Synagóga) uskutočnenej v rámci slávností Nitra – milá Nitra. Archív Nitra rozvinul tiež spoluprácu s Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára (v rámci spolupráce s Obcou Ivanka pri Nitre), a to jednak na vydaní zborníka *Helytörténet és családkutatás határok nélkül* (Tatabánya 2021) a na projekte Interreg v spolupráci s Obcou Ivanka pri Nitre pri rekonštrukcii hrobky ministra vnútra Uhorska Viliama Tótha pochovaného v Ivanke pri Nitre (súčasťou bola exkurzia pre Mesto Tatabánya a mestský archív v Tatabányi 7. 6. 2021). S obcou Archív Nitra vytvoril spoluprácu aj pri obnove pri čistení historických náhrobníkov osobností na cintoríne v Ivanke pri Nitre (23. 9. 2021).

Prebiehala tiež spolupráca s Mestom Nitra (P. Keresteš) pri príprave jeho kandidatúry na EHMK a pri príprave pamäťového portálu mesta Nitra. V spolupráci s Mestom Nitra sa podarilo zaradiť archívne dokumenty mesta Nitra medzi kultúrne pamiatky mesta.

Archív Topoľčany sa v roku 2021 sústredil na tému divadelníctva, pripravil výstavu *100 rokov ochotníckeho divadla v okresoch Bánovce nad Bebravou, Partizánske a Topoľčany* a ako jediný z pracovísk aj deň otvorených dverí s témou *Dejiny divadelníctva v okresoch Bánovce nad Bebravou, Partizánske a Topoľčany* (21. 09. 2021) s rovnomennou výstavou (január 2021).

Archív Levice sa v roku 2021 sústredil na prípravu odborných textov pre propagačné tabule pre viaceré samosprávy (Nový Tekov, Starý Hrádok, Levice) a pri príprave viacerých regionálnych monografií. Spolupracoval tiež so Spoločnosťou Samuela Šikeťa v Pukanici (výstavy *Konštruktér Jozef Velebný, Sakrálne pamiatky Pukanca*) a celoslovenskými a regionálnymi médiami, organizáciami cestovného ruchu a vybranými podnikmi (Lesy SR, OZ Levice, Lesná škola a stála expozícia *Dejiny poľovníctva a lesníctva* v okrese Levice, otvorené a prístupné verejnosti 1. júna 2021).

Archív Komárno vydal svoj zborník z rovnomennej konferencie *Spravodlivosť pre všetkých* (zost. L. Paluga, K. Répásová, Komárno 2020) a pripravil dotlač svojich starších

zborníkov z odborných podujatí (*Religiozita v Komárne, Varia Theresiana*). Venoval sa tiež príprave materiálov k pamätnej sieni Hany Hegerovej a zabezpečil výstavu bannerov k osobnosti M. R. Štefánika (Kultúrny dom Hurbanovo). Opäť aj tento rok pokračoval v organizovaní populárneho virtuálneho vedomostného kvízu pre žiakov škôl v Komárne (Dejiny Komárna v 20. storočí) a venoval sa aktualizácii svojho virtuálneho sprievodcu po archíve a publikovaniu online verzií svojich zborníkov. Na prezentáciu výstavných bannerov opäť aj tento rok využil presklené výklady opustených obchodných priestorov v centre mesta.

Zamestnanci archívu, aj napriek protiepidemiologickým opatreniam, zorganizovali v roku 2021 spolu 1 odbornú konferenciu, 5 samostatných výstav, 7 výstav v spolupráci, 14 prednášok, 6 exkurzií, 4 výstupy pre TV, 2 výstupy pre rozhlas a 6 iných výstupov.

Individuálny výskum zamestnancov archívu sa sústreďoval najmä na výskum regionálnych dejín (Močenok, Bátovce, Výčapy-Opatovce, Ladomerská Vieska, Levice, Nedašovce, Čajkov, Komárno atď.). Zamestnanci archívu sa v rámci individuálnej výskumnej činnosti venovali aj témam, ako napr. súpis slovacikálnych erbových listín, problematika nobilitácií v Uhorsku, deportovaným občanom z Levíc, dejinám technickej pamiatky, tzv. zhybky na vodnom kanáli Perc a potoku Podlužianka v Leviciach, výskumu a príprave historických fotografií obcí a miest okresu Levice, spisovateľke Terézii Engelovej z Levíc atď.

Novinkou v roku 2021 bolo zriadenie stránky Štátneho archívu v Nitre na sociálnej sieti Facebook. Časť práce sa venovala aj úpravám webových stránok jednotlivých pracovísk.

Celkovo sa autorsky zamestnanci archívu v roku 2021 podieľali na príprave 2 monografií, 20 štúdií, 17 článkov, 8 posudkov, 2 recenzií/referátov a 16 iných výstupov. Na publikačnej činnosti archívu sa podieľali najvýraznejšie M. Belej, P. Keresteš, L. Holečka, M. Švolíková, J. Bátovská, L. Vincze, E. Bešinová, L. Macalíková, L. Paluga, K. Répásová a T. Jurčinová.

V dôsledku protiepidemiologických opatrení sa niekoľko podujatí naplánovaných na rok 2021 nepodarilo realizovať (dni otvorených dverí v Nitre, Komárne, Leviciach) a tradičné odborné podujatie v Komárne.

Aj v roku 2021 sa podarilo usporiadať druhý ročník športového podujatia behu *Archívna desiatka 2021*, ktorú zorganizoval Archív Nitra v spolupráci s Centrom podpory Nitra. Išlo o bežecké podujatie na 10 a 6 km. Podujatie sa stretáva s čoraz väčším záujmom verejnosti. Jeho súčasťou bola aj odborná exkurzia v Štátnom archíve v Nitre.

Naplánované prijatia zahraničných delegácií a zahraničné služobné cesty sa pre protiepidemiologické opatrenia nerealizovali.

V roku 2021 archív a jeho pracoviská aktívne spolupracovali s rôznymi kultúrnymi inštitúciami (Spoločnosť slovenských archivárov, Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Tekovské múzeum v Leviciach, Hontianske múzeum v Šahách, Okresná knižnica v Leviciach), univerzitami (Katedra histórie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzita J. Selyeho v Komárne) so samosprávou (Nitriansky samosprávny kraj, Mesto Nitra, Mesto Komárno, Mesto Levice, jednotlivé obce), všetkými typmi škôl a celoslovenskými a regionálnymi médiami.

Publikačná a kultúrno-osvetová činnosť v roku 2021:

Monografie

1. Lukáš Paluga, Katarína Répásová: *Spravodlivosť pre všetkých.... Igazságot mindenkinek..* Bratislava : Štátny archív v Nitre, pracovisko archív Komárno, 2020, 301 str.
2. Jarmila Bátovská, Ladislav Vincze: *Levice a okolie kedysi a dnes, historické fotografie obcí a miest.* Spolupráca s vydavateľstvom CBS, spol. s r. o. Banská Bystrica.

Štúdie

1. Peter Keresteš: Žiadosti o udelenie šľachtického titulu v Uhorsku (do prvej štvrtiny 18. storočia). Príspevok k problematike nobilitácií). In *Genealogicko-heraldický hlas*, 2020, roč. 30, č. 1-2, s. 3-35.
2. Peter Keresteš: Cirkevná topografia mesta Nitry – vyriešená neznáma. In *Studia historica Brunensia*, 2021, roč. 68, č. 1, s. 179-194.
3. Peter Keresteš: Nyitraivánka és a Székelyi Tóth nemesi család. In STENGE, Csaba (ed). *Helytörténet és családkutatás határok nélkül*. Tatabánya: Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára, 2021, s. 11-21.
4. Peter Keresteš: Právne aspekty udeľovania erbových listín v Uhorsku. In *Súpis slovacích erbových listín na Slovensku* (štúdia do tlače).
5. Peter Keresteš: Appelovci – priekopníci modernizácie poľnohospodárstva na Slovensku v 19. storočí. In BUGYINSZKÁ, Klaudia – MELIŠ, Jozef – SZEKERESOVÁ-KOVÁČSOVÁ, Judita (eds.). *Hospodárstvo v dejinách regiónu. A Gazdaság története a régióban*. Šaľa: Štátny archív v Trnave, pracovisko Archív Šaľa, 2021, s. 37-50.
6. Peter Keresteš: Výčapy-Opatovce v rokoch 1526 – 1711 In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Výčapy-Opatovce. Monografia obce* (v tlači).
7. Peter Keresteš: Výčapy-Opatovce v rokoch 1711 – 1848. In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Výčapy-Opatovce. Monografia obce* (v tlači).
8. Peter Keresteš: Osobnosti obce. In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Výčapy-Opatovce. Monografia obce* (v tlači).
9. Milan Belej: Malý pohraničný styk na slovensko-maďarskej hranici do prvej Viedenskej arbitráže (1918 – 1938). In *Historické štúdie* 55, roč. 55, 2021, s. 67 - 105.
10. Milan Belej: *Reflexia Seredského Nového Mesta v sčítaní obyvateľstva z roku 1869* (odovzdané do tlače).
11. Milan Belej: Výčapy-Opatovce od uhorskej revolúcie do zániku monarchie 1848 – 1918. In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Výčapy-Opatovce. Monografia obce* (odovzdané do tlače).
12. Milan Belej: Bátovce od uhorskej revolúcie do prvej svetovej vojny 1848 – 1914. In BÁTOVSKÁ, Jarmila a kolektív. *Bátovce. Monografia obce* (odovzdané do tlače).
13. Ladislav Holečka: Ladomerská Vieska v rokoch 1848 – 1918. In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Ladomerská Vieska. Monografia obce* (odovzdané do tlače).
14. Ladislav Holečka: Ladomerská Vieska v rokoch 1991 – 2021. In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Ladomerská Vieska. Monografia obce* (odovzdané do tlače).
15. Ladislav Holečka: Výčapy-Opatovce v rokoch 1945 – 1889. In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Ladomerská Vieska. Monografia obce* (odovzdané do tlače).
16. Ladislav Holečka: *Výčapy-Opatovce v rokoch 1989 – 2021*. In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Ladomerská Vieska. Monografia obce* (odovzdané do tlače).
17. Ladislav Holečka: Obyvateľstvo a hospodárstvo. In KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Ladomerská Vieska. Monografia obce* (odovzdané do tlače).
18. Lucia Macalíková: K počiatkom slovenského amatérskeho divadla v okresoch Bánovce nad Bebravou, Partizánske a Topoľčany do roku 1945. In BELEJ, Milan - KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef (eds.). *Divadlo v regióne*. Nitra: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Nitre, 2020, str. 100 – 112.

19. Marta Švoliková: Lekáreň Salvator. Zriadenie tretej lekárne v Leviciach. In *Zborník prednášok z 25. sympózia z dejín farmácie*, Košice 2021, s. 147 - 160.

Články a správy

1. Milan Belej: The American Archivist 2018/1. In *Slovenská archivistika*, 51, 2021, 1, s. 139 - 143.
2. Milan Belej: The American Archivist 2018/2. In *Slovenská archivistika*, 51, 2021, 2, s. 186 - 190.
3. Milan Belej: A családkutatás Szlovákiában és annak alapvető forrásai. In *Helytörténet és családkutatás határok nélkül*. Tatabánya : Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára, 2021, s. 23 - 34.
4. Lucia Macalíková: *Deň otvorených dverí v topoľčianskom archíve*. In <http://www.archivari.sk/.../cate.../36-forum-archivarov-2021>, roč. 30, č. 3/2021, s. 43 – 44.
5. Marta Švoliková: Život syna štúrovského básnika Janka Kráľa je spojený s Levicami. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 30, 16, č. 17, s. 2 .
6. Ladislav Vincze: Stalo sa v Leviciach pred 100 rokmi. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 30/16, č. 1, s. 6.
7. Ladislav Vincze: Stalo sa v Leviciach pred 100 rokmi. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 30/16, č. 2, s. 4.
8. Ladislav Vincze: Stalo sa v Leviciach pred 100 rokmi. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 30/16, č. 3, s. 4.
9. Ladislav Vincze: *Stalo sa v Leviciach pred 100 rokmi*. On-line články, týždenná periodicitá <https://www.leviceonline.sk>.
10. Ladislav Vincze: *Ako sa volilo v minulosti*. In *Tehlianske noviny*. roč. 2, č. 5, s. 9.
11. Ladislav Vincze: Tolerančný patent a jeho vplyv na formovanie reformovaného cirkevného zboru v Loku. In *Informačný spravodaj Obce Lok*, roč. XXV., č. 35, s. 11-12.
12. Lukáš Paluga: *Virtuálny vedomostný kvíz – Dejiny mesta Komárna v 20. storočí* (publikované na stránkach: <https://www.minv.sk/?oznamy-a-aktuality-17> ; <https://sites.google.com/view/archiv-v-komarne/kalendarium/2021/7-10-2021>).
13. Lukáš Paluga: *Výstava – Milan Rastislav Štefánik* (publikované na stránkach: <https://www.minv.sk/?oznamy-a-aktuality-17>; <https://sites.google.com/view/archiv-v-komarne/kalendarium/2021/14-6-2021>).
14. Peter Keresteš: Marián R. Zemene 85-ročný. In *Slovenská archivistika*, 2021, č. 2, s. 264-266.
15. Peter Keresteš: Jubileum Evy Gábrišovej. In *Slovenská archivistika*, 2021, č. 2, s. 251-253.
16. Peter Keresteš: Životné jubileum Šarloty Drahošovej. In *Slovenská archivistika*, 2021, č. 2, s. 250-251.
17. Peter Keresteš: *Prvý ročník podujatia Archívna desiatka*. In *Fórum archivárov 2022* (v tlači).

Posudky

1. Peter Keresteš: Posudok téz dizertačnej práce o vývoji stoličnej správy PhDr. Miroslava Martinického a obhajoba práce 30. 3. 2021.

2. Peter Keresteš: Štefan Hrivňák: Spory Dechtičanov v 18. storočí. In Archívny almanach 2022.
3. Peter Keresteš: Tomáš Tandlich: Nitriansky cech murárov a jeho artikuly z roku 1722. In Studia Historica Nitriensia.
4. Peter Keresteš: Bošanský, Martin. Vitae canonicorum Nitriensium. Nitra: Publica, 2021, 166 s. (lektorovanie publikácie).
5. Peter Keresteš: Vnuk, Vladimír. Prechádzky starou Nitru. Čermáň, sídlisko Chrenová a okolie, mestské a bývalé mestské časti. Nitra: Agris, 2021, 288 s. (lektorovanie publikácie).
6. Peter Keresteš: Vnuk, Vladimír. Prechádzky starou Nitru. Nitriansky hrad a okolie. Nitra: Agris, 2021, 192 s. (lektorovanie publikácie).
7. Peter Keresteš: Vnuk, Vladimír. Prechádzky starou Nitru. Jesenského ulica, Sihoť, Mestský park a okolie. Nitra: Agris, 2021, 207 s. (lektorovanie publikácie).
8. Milan Belej: Pellová, Daniela a kol. Stropkov v archívnych dokumentoch. Veľké dejiny malého mesta. Stropkov : Mesto Stropkov, 2021, 47 s.

Recenzie a referáty

1. Edina Turanová: Geneológia hetedízigen. Családtörténet-kutatás középiskolásoknak és felnőtteknek. Budapest : Magyar Nemzeti Levéltár, 2019, 40 s. In *Slovenská archivistika*, 51, 2, s. 158 – 163.
2. Edina Turanová: Hetedízigen. Családtörténet-kutatásról általános iskolásoknak. Budapest : Magyar Nemzeti Levéltár, 2019, 14 učebných listov. In *Slovenská archivistika*, 51, 2, s. 164 – 165.

ORGANIZAČNÁ A RIADIACA PRÁCA

Na tomto úseku sa vyčerpalo 1337 pracovných dní, čo je porovnateľný stav ako v predošlom roku. Tento úsek súvisí s činnosťou riaditeľa archívu, vedúcich oddelení a pracovísk a ich aktivitami súvisiacimi s riadením archívu a pracovísk v personálnej a hospodárskej oblasti. Ťažisko tejto práce spočívalo opäť vo vedení rôznych typov porád (mesačné porady riaditeľa a vedúcich pracovísk, týždňové interné porady vedúcich a pod.), konzultáciách s pracovníkmi archívu pri plnení ich pracovných úloh, kontrole ich činnosti a jej vykazovaní, účasťou na výberových konaniach, ďalej v odborných konzultáciách s odborom archívov a registratúr MV SR, v sledovaní čerpania rozpočtu a v riešení ekonomických a administratívnych vecí archívu s CP NR a firmou Atalian a. s. zabezpečujúcich údržbu. Časť pracovných dní odčerpalo riešenie technického stavu budov archívu a úlohy spojené s rozvozom tovarov v rámci nákladového strediska. o tejto časti boli zahrnuté aj práce súvisiace s prácami s vlastnou registratúrou, prácami spojenými s podávaním grantov, evidovaním a používaním aplikácie Fabasoft, využívanie a starostlivosť o služobné vozidlá, riešenie materiálo-technických potrieb (evidencia dochádzky a stravných lístkov, objednávanie materiálu a riešenie požiadaviek CP NR a práce s technickým zabezpečením a ochranou budovy archívu a inventarizáciou majetku).

Situácia sa najkomplikovanejšia práve v tých archívoch, ktorých zamestnanci musia zabezpečovať obsluhu správy viacerých objektov (Nitra, Levice, najmä však Komárno). Hospodárska agenda, inventarizácia majetku, technická správa budov, ktorá zahŕňa pravidelné kontroly jednotlivých objektov, kontroly kotolní, rôzne revízie, údržbu, opravy značne vyťažuje

a zamestnáva odborných zamestnancov archívu, keďže často musia byť prítomní pri otváraní objektov, sprevádzaní revíznych technikov a pod.

V rámci vzdelávania zamestnancov zamestnávateľom sa zamestnanci zúčastnili v roku 2021 aj školení, zväčša formou online školení a webinárov. Pre efektívnejšiu možnosť využívania tohto druhu vzdelávania chýba dostatočná technologická podpora (webkamery, notebooky atď.). Zamestnanci sa tiež počas roka zúčastnili aktívne alebo pasívne niekoľkých konferencií a výstav (Holocaust) a účasťou podporili aj iné konferencie (Nitra, Šaľa).

ZÁVER

Možno konštatovať, že v roku 2021 bola situácia v dôsledku pandémie už stabilnejšia ako v predošlom roku. Archív nezasiahli výraznejšie zdravotné komplikácie zamestnancov, ani sa výraznejšie neuplatnila práca z domu. Úlohy stanovené v Pláne práce na rok 2021 archív podľa svojich personálnych a technicko-prevádzkových možností, a podľa možností, ktoré poskytovali celoštátne opatrenia vydané hlavným hygienikom SR a vládou SR, vo väčšine splnil. Prioritou aj v pandemickom roku 2021 bolo zabezpečiť a nastaviť chod archívu a jeho pracovísk tak, aby nedošlo k ohrozeniu zdravia a bezpečnosti zamestnancov i návštevníkov archívu. Oceňujem, že aj napriek pandémie a dlhodobej (a zo strany zriaďovateľa nevypočutej) personálnej mizérii v štátnom archívnictve pracovníci archívu bezproblémovo zabezpečili chod archívu a jeho pracovísk, najmä plynulého a vzhľadom k personálnemu poddimenzovaniu aj rýchleho vybavovania správnej agendy. Počet žiadostí v správnej agende opäť v roku 2021 ukázal, že Štátny archív v Nitre patrí medzi najvyťaženejšie na Slovensku. Čerpanie práce z domu nijako nenarušilo chod archívu a ukázalo, sa že ak by sa zlepšilo technologické zariadenie archívu (prenosné počítače, internetové pripojenie, webkamery atď.), tento druh práce sa dá v archívoch bezproblémovo využívať v budúcnosti.

Aj napriek protiepidemiologickým obmedzeniam sa v roku 2021 podarilo verejnosti dokázať, že archív a jeho pracoviská boli aktívne aj v oblasti sprístupňovania archívnych dokumentov a výskumnej, publikačnej a čiastočne aj osvetovej práci. Aj keď protiepidemiologické obmedzenia vplývali rôzne na tieto jednotlivé odborné činnosti, všetky boli zabezpečené viac-menej rovnomerne a kontinuálne nadväzovali na rok 2020. Za úspešnú pôsobnosť archívu aj v roku 2021 hovoria samotné výstupy archívu v publikačnej a kultúrno-osvetovej činnosti. Za všetky môžem napríklad spomenúť usporiadanie konferencie *Pohľady do dejín divadiel v Nitre a okolí* v spolupráci s Mestom Nitra v rámci slávností Nitra, milá Nitra, podporu konferencie Hospodárstvo v regióne v Archíve Šaľa, nadviazanie spolupráce s Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára, zorganizovanie 2. ročníka vydareného športového bežeckého podujatia *Archívna desiatka 2021* či vydanie zborníka *Spravodlivosť pre všetkých* Archívom Komárno a zabezpečenie online publikovania jeho starších zborníkov.

Pandémia však odhaľuje slabé miesta štátnych archívov – najmä naštartovanie systematickej digitalizácie archívnych dokumentov (resp. konečne zriadiť moderné digitalizačné centrá v archívoch) a zlepšiť podporu v technologickej oblasti na možnosť rozvíjať inovatívnejšie formy kultúrno-osvetovej propagácie (v elektronickom priestore).

Nadálej treba zdôrazniť, že v kontraste so svedomitou prácou archivárov rezonuje čoraz naliehavejšia potreba riešiť zo strany zriaďovateľa ich personálne poddimenzovanie a potreby archívov ako ochrancov archívneho dedičstva a podmienok na vykonávanie odbornej práce v nich, ktoré sa žiaľ nadálej zhoršujú pre dlhodobé zanedbávanie riešenia potrieb archívov a ich budov zo strany štátu. Jednou z oblastí, kde sa situácia ukazuje krízová, je tá

skutočnosť, že sa dlhodobo nerieši potreba zabezpečenia výkonu ochrany archívnych dokumentov v archívoch vo všetkých aspektoch (technický stav budov a ich zabezpečenie, ochranné obaly, dezinfekcia dokumentov a priestorov archívov pred mikrobiologickou kontamináciou, digitalizácia archívnych dokumentov, vybudovanie reštaurátorských a konzervátorských dielní, digitalizačných pracovísk atď.) a tiež zabezpečenie finančných prostriedkov pre archívy na vlastnú vedecko-výskumnú, propagačnú a marketingovú činnosť.

Ďakujem všetkým zamestnancom Štátneho archívu v Nitre za ich kvalitné plnenie služobných úloh v roku 2021 a za dodržiavanie a zvládnutie protiepidemiologických opatrení na jednotlivých pracoviskách. Aktívna činnosť Štátneho archívu v Nitre a jeho pracovísk na poli ochrany archívnych dokumentov, kultúry, osvetu a vedecko-výskumnej činnosti je svedectvom, že sa stala rešpektovanou odbornou inštitúciou v regióne a pre každého občana zároveň otvoreným a prístupným zdrojom informácií pre každého záujemcu a v neposlednom rade, zárukou právnej a kultúrnej continuity v regióne.

V Ivanke pri Nitre, 25. január 2022

PhDr. Peter Keresteš, PhD.
riaditeľ Štátneho archívu v Nitre

OBRAZOVÁ PRÍLOHA

Rozlúčka s Mgr. Teréziou Féderovou, vedúcou oddelenia služieb verejnosti a dlhoročnou pracovníčkou Štátneho archívu v Nitre a s PhDr. Evou Gábrišovou, vedúcou Archívu Nové Zámky, pri príležitosti ich odchodu zo štátnej služby po dovŕšení 65. roku života

Štátny archív v Nitre sa aktívne zapojil najmä vďaka kolegovi M. Belejovi aj do prípravy výstavy Židovský kódex – temný príbeh histórie

Mesto Nitra a Štátny archív v Nitre
VÁS POZÝVAJÚ NA ODBORNÝ SEMINÁR

POHĽADY DO DEJÍN DIVADIEL V NITRE A JEJ OKOLÍ

Synagóga Nitra, 2. 7. 2021, 10.00 – 15.00

10.00 – 10.20 Otvorenie seminára, príhovory organizátorov

10.20 – 10.40 Školské drámy a jezuiti
(Mgr. Hildegarďa Pákreisj)

10.20 – 11.00 Počiatky piaristického divadla v Nitre
(Mgr. Ladislav Holečka, Štátny archív v Nitre)

11.00 – 11.20 Župné divadlo v Nitre do roku 1918
(Mgr. Edina Turanová, Štátny archív v Nitre)

11.20 – 11.40 Divadlo v čase vojny. Pôsobenie Slovenského ľudového divadla v Nitre v rokoch 1941 – 1945
(Mgr. Miroslav Palárik, PhD., Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, katedra histórie)

11.40 – 12.00 Diskusia

prestávka

13.00 – 13.20 Uvedenie publikácie Divadlo v regióne

13.20 – 13.40 Začiatky Nitrianskeho krajového divadla
(Mgr. Slavka Čvárdová, PhD., Divadlo Andreja Bagara v Nitre)

13.40 – 14.00 Éra Pavla Haspru v Nitrianskom divadle
jéoc. Mgr. art. Karol Mišovic, PhD., Ústav divadelnej a kultúrnej vedy CVU SAV)

14.00 – 14.20 Prvé ochotnícke predstavenia v Leviciach. Osobnosti levického divadelného života.
(Mgr. Marta Švolíková, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Levice)

14.20 – 14.40 Divadlo – najspoločenskájšie odvetvie kultúry (na príklade amatérskeho divadla na hornej Nitre)
(Mgr. Lucia Macalíková, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Topoľčany)

14.40 – 15.00 Diskusia a zakončenie seminára

3. - 3. júla 2021

Odborný seminár Štátneho archívu v Nitre k téme divadelníctva, ktorým sa zapojil do slávností Nitra, milá Nitra (2. 7. 2021, Synagóga, Nitra)

Exkurzia v rámci medzinárodného programu cezhraničnej spolupráce Interreg (Obnova hrobky Viliama Tótha v Ivanke pri Nitre) – Tatabányai Megyei Jogú Város Levéltára, Obec Ivanka pri Nitre a Štátny archív v Nitre (7. 6. 2021)

Spoločná exkurzia Archívu Nitra pre maďarských kolegov z Tatabányai Városi Levéltár v Tate v Maďarsku a pracovníkov Obecného úradu v Ivanke pri Nitre (7. 6. 2021)

Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Topoľčany

Vás pozývajú na

Deň otvorených dverí

v utorok 21. septembra 2021
od 9.00 do 18.00 h
pod názvom

Dejiny divadelníctva

v okresoch Bánovce nad Bebravou, Partizánske a Topoľčany

Komentovaná výstava
sa uskutoční tradične

v priestoroch Štátneho archívu v Nitre, pracovisko Archív Topoľčany, Pod kalváriou 2140

PROGRAM:

- Divadlo-najspoločenskejšie odvetvie kultúry (prednáška s audiovizuálnou prezentáciou)
- Klenoty topoľčianskeho archívu (prezentácia najzaujímavejších archívnych dokumentov)
- Archív v Topoľčanoch v minulosti a súčasnosti

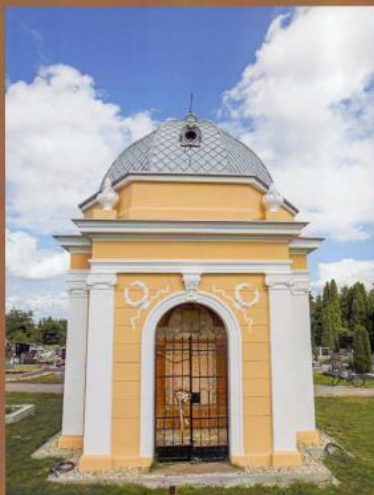

Archív Topoľčany – Deň otvorených dverí (21. 9. 2021) s tematickou výstavou archívnych dokumentov k divadelníctvu v okresoch Topoľčany, Bánovce nad Bebravou a Partizánske

Archív Levice sa aktívne podieľal na spolupráci so Štátnymi lesmi SR na príprave výstavy Dejiny poľovníctva v okrese Levice pre Lesnú školu v Leviciach

Helytörténet és családkutatás
határok nélkül

SPRAVODLIVOSŤ
PRE VŠETKÝCH...

IGAZSÁGOT
MINDENKINEK...

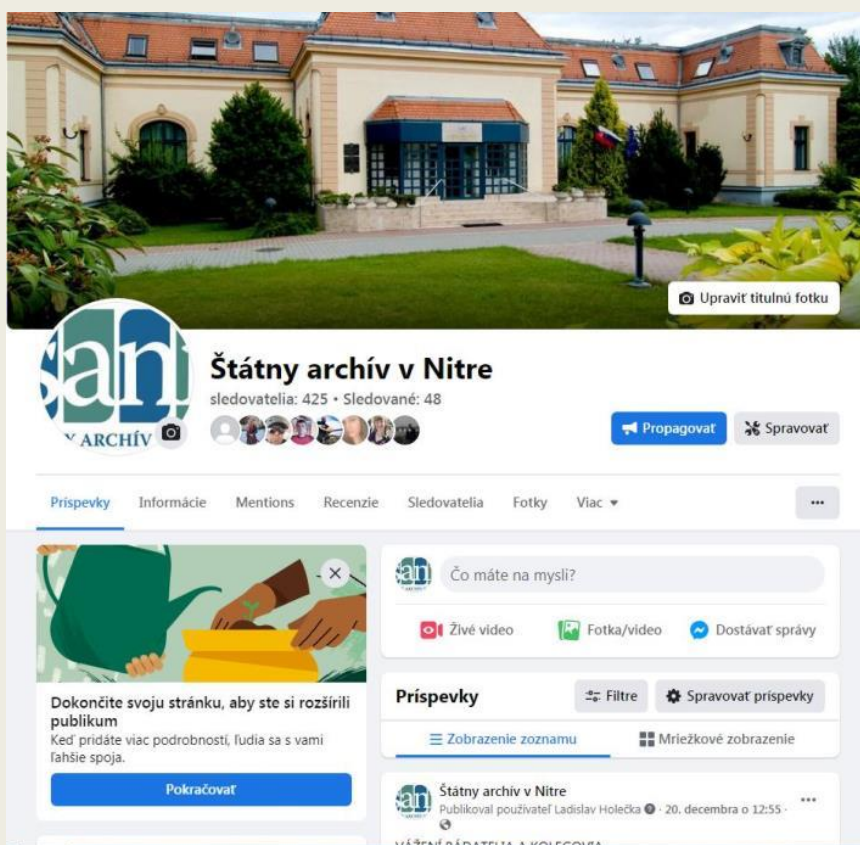
Zborník Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára, ktorý vyšiel v spolupráci so Štátnym archívom v Nitre (na obálke hrobka Viliama Tótha na cintoríne v Ivanke pri Nitre, ministra vnútra Uhorska v r. 1871 – 1873)

Zborník Archívu Komárno *Spravodlivosť pre všetkých. Igazságot mindenkinek...* vydaný v roku 2021 z rovnomennej konferencie

2. ročník bežeckej súťaže *Archívna desiatka 2021* (17. 9. 2020 Ivanka pri Nitre), ktorú organizuje Štátny archív v Nitre s Centrom podpory Nitra od roku 2019

Profil Štátneho archívu v Nitre na sociálnej sieti Facebook založený v roku 2021